

Η Πολιτική του ΚΚΕ

Του Γιάννη Παπαϊωάννου

«Η πολιτική του ΚΚΕ στον εθνικοαπελευθερωτικό αγώνα» βασίζεται σε τρεις ενότητες που είναι: α) η διαμόρφωση της πολιτικής του ΚΚΕ στην περίοδο αυτή, β) οι θετικές και αρνητικές πλευρές της δράσης του ΚΚΕ και γ) οι αιτίες των σοβαρών λαθών που παρουσίασε το ΚΚΕ και η ηγεσία του και οι τραγικές επιπτώσεις των για τη μεταπολεμική πορεία της χώρας.

Α. Στην πρώτη ενότητα αναλύω τον καθοριστικό ρόλο που έπαιξαν ορισμένες αποφάσεις της Γ΄ Διεθνούς (Κομιντέρν) στην διαμόρφωση της πολιτικής του ΚΚΕ:

α) Μέχρι το 1930 το ΚΚΕ με την 3η Ολομέλειά του και σύμφωνα με τις αποφάσεις της Γ΄ Διεθνούς στηρίζει την στρατηγική του στη θέση ότι «η επανάσταση θα είναι προλεταρική (σοσιαλιστικής, η οποία θα εκπληρώσει καθήκοντα αστικοδημοκρατικά μεγάλης ευρύτητας».

β) Με την 6η Ολομέλεια του (1934) το ΚΚΕ με τη βοήθεια της Διεθνούς παίρνει απόφαση, ότι η Ελλάδα ανήκει στην κατηγορία εκείνων των χωρών, όπου η επανάσταση θα έχει αρχικά χαρακτήρα αστικοδημοκρατικό με τάσεις για εξέλιξη σε σοσιαλιστική. Κινητήριες δυνάμεις της επανάστασης θα είναι η εργατική τάξη σε συμμαχία με την αγροτιά. Την αστική τάξη χαρακτηρίζει ως όργανο των συμφερόντων των ιμπεριαλιστικών δυνάμεων εναντίον του ελληνικού λαού. Τους αστούς πολιτικούς ονομάζει ως φασίστες διαφόρων αποχρώσεων.

Ξεχωρίζει όμως τη βάση των αστικών κομμάτων και την καλεί να ενταχθεί στο εργατικό κίνημα για να υπερασπίσει με την τακτική «του μετώπου από τα κάτω» τα συμφέροντά της.

Τα παραπάνω που αναφέραμε μπορούμε να τα χαρακτηρίσουμε ως προϊστορία για την διαμόρφωση της πολιτικής του ΚΚΕ στην ξενική κατοχή. Μέχρι τότε η πολιτική της Γ΄ Διεθνούς και επόμενα και του τμήματός της στην Ελλάδα, του ΚΚΕ, στηρίζονταν βασικά στη δογματική και εξωπραγματική αντίληψη ότι στη διάρκεια της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης του καπιταλι-

σμού με αποκορύφωμα το 1929 «θα ξεσπάσει επαναστατική κρίση» ιδιαίτερα στις χώρες της δυτικής Ευρώπης».

Όμως η τρομακτική άνοδος του χιτλεροφασισμού στην Ευρώπη ανέτρεψε τις προοπτικές της Διεθνούς. Αξιολογώντας την κατάσταση αυτή με το 7ο Συνέδριό της το 1935 με σχετική απόφασή της έβαλε καθήκον στα κομμουνιστικά κόμματα της δημιουργίας στις χώρες τους αντιφασιστικού μετώπου από όλες τις πολιτικές δυνάμεις για την συντριβή του φασισμού.

Κάτω από αυτή την ιστορική συγκυρία στην περίοδο του Β' Παγκόσμιου Πολέμου συγκροτήθηκε η μεγάλη συμμαχία ανάμεσα στην Αγγλία, τις ΗΠΑ και την ΕΣΣΔ, που και με τη βοήθεια των εθνικοαπελευθερωτικών κινημάτων κατώρθωσε να συντρίψει ολοκληρωτικά τον φασισμό σε παγκόσμια κλίμακα.

Το ΚΚΕ στις συνθήκες του πολέμου και της κατοχής της χώρας μας από τις φασιστικές δυνάμεις διαμορφώνει ανάλογα την πολιτική. Με τις ολομέλειές του: 6η (Ιούλιος 1941), 7η (Σεπτέμβριος 1941) και 8η (Γενάρης του 1942) καλεί το λαό, τα κόμματα και τις οργανώσεις της χώρας για τη συγκρότηση πανεθνικού μετώπου απελευθέρωσης από τον ξενικό ζυγό.

Οι 6η και 7η Ολομέλειες είναι οι προπομποί της ίδρυσης του ΕΑΜ (27 Σεπτεμβρίου του 1941). Η 8η Ολομέλεια σε σωστή και ρεαλιστική βάση την ανάπτυξη και το πλάτεμα του ΕΑΜ (ιδρύονται ο ΕΛΑΣ, ΕΠΟΝ) και προτείνει την ενότητα όλων των αντιστασιακών οργανώσεων και πολιτικών δυνάμεων της χώρας ακόμη και με την Κυβέρνηση του εξωτερικού.

Με την 10η Ολομέλεια (Γενάρης 1944) απεφάσισε τον σχηματισμό κυβέρνησης στην Ελεύθερη Ελλάδα. Στις 13.3.1944 ορίστηκε το πρώτο κλιμάκιο της ΠΕΕΑ με πρόεδρο τον Ευριπίδη Μπακιρτζή και μέλη τον Σιάντο, Τσιριμώκο. Η οριστική σύνθεση της ΠΕΕΑ έγινε στις 18.4.1944 με πρόεδρο τον καθηγητή Αλέξανδρο Σβώλο και άλλες σημαντικές προσωπικότητες, όπως οι Α. Αγγελόπουλος, Π. Κόκαλης κ.ά. Στο ιδρυτικό της ΠΕΕΑ τονίζεται ότι «είναι απαίτηση του Ελληνικού λαού η δημιουργία μέσα στη χώρα ενός κεντρικού οργάνου που να συντονίζει τις προσπάθειες και τον αγώνα για την εθνική απο-

λύτρωση και να οργανώνει την υπεύθυνη διοίκηση των ελευθερουμένων περιοχών».

Η ΠΕΕΑ όμως δεν πρόφτασε να εκπληρώσει την αποστολή της γιατί λίγους μήνες αργότερα επακολούθησε η Συμφωνία του Λιβάνου (20.5.1944), η οποία ήταν αποτέλεσμα των συμφωνιών ανάμεσα στους συμμάχους για τη δημιουργία στις απελευθερούμενες χώρες Κυβερνήσεων εθνικής ενότητας.

Β. Στην δεύτερη ενότητα αναφέρομαι στις θετικές και αρνητικές πλευρές της δράσης του ΚΚΕ.

1. ΘΕΤΙΚΕΣ: α) Η ίδρυση με τρία άλλα μικρά κόμματα (ΣΚΕ, ΕΠΔ, ΑΚΕ) του ΕΑΜ (28.9.1941), που στάθηκε η μαζικότερη οργάνωση της εθνικής αντίστασης. Η συμβολή του ΚΚΕ για την ίδρυση του ΕΑΜ ήταν καθοριστική. Μετά την Ολομέλεια του στελέχη του κόμματος με πρώτο τον εκλεκτό παιδαγωγό Δημήτρη Γληνό πλησίασαν όλους τους πολιτικούς παράγοντες της χώρας με σκοπό την δημιουργία πανεθνικής οργάνωσης αντίστασης για την απελευθέρωση της χώρας από τους φασίστες κατακτητές. Δυστυχώς οι ηγεσίες των αστικών κομμάτων ήταν αρνητικές στην πατριωτική αυτή πρόταση του ΚΚΕ.

Έτσι το ΚΚΕ μετά την άρνηση των αστικών κομμάτων για συνεργασία αποσκοπεί με το ΕΑΜ σ' ένα «Πανεθνικό μέτωπο». Με τη δραστηριότητα και την ανταπόκριση των στελεχών και μελών του κατόρθωσε να «συσπειρώσει "από τα κάτω" από τη βάση την εργατιά, αγροτιά, τους διανοούμενους φοιτητές και υπαλλήλους δηλ. τη μεγάλη πλειοψηφία του λαού. Με το ένοπλο τμήμα του ΕΑΜ του ΕΛΑΣ, πρόσφερε μεγάλες υπηρεσίες στον συμμαχικό αγώνα και προστάτευσε την αγροτιά να διασώσει την παραγωγή της από τις ληστρικές κατασχέσεις των κατακτητών. Έτσι βοήθησε στην επιβίωση του λαού μας. Στις πόλεις με πρωτοπορία τη νεολαία (ΕΠΟΝ), δημιούργησε ένα πρωτόφαντο και μαζικό εθνικοαπελευθερωτικό κίνημα με κορωνίδα τη μεγαλειώδη κινητοποίηση του λαού της Αθήνας (Μάρτης 1943) εναντίον της επιστράτευσης του λαού για τα γερμανικά εργοστάσια. β) Με τους πρωτόγνωρους θεσμούς της αυτοδιοίκησης: λαϊκή διοίκηση, παιδεία, δικαιοσύνη, δημιουργήθηκαν οι βάσεις για ένα λαϊκοδημοκρατικό πολιτικό σύστημα.

Σχετικά με τη λαϊκή εξουσία είναι αξιοπρόσεκτη η αξιολόγηση που κάνει στο βιβλίο του «Το Μήλον της Έριδος» ο Γουντχάουζ, ο γνωστός στα βουνά ως συνταγματάρχης Κρις (αρχηγός της βρετανικής στρατιωτικής αποστολής στην Ελλάδα), γράφει ανάμεσα στα άλλα:

«... Έχοντας αποκτήσει το ΕΑΜ-ΕΛΑΣ τον έλεγχο όλης σχεδόν της χώρας, αν εξαιρέσουμε τους κυριότερους συγκοινωνιακούς κόμβους που χρησιμοποιούσαν οι Γερμανοί, είχε δημιουργήσει πράγματα που δεν είχε γνωρίσει ποτέ άλλοτε η Ελλάδα. Οι επικοινωνίες στις ορεινές περιοχές με τον ασύρματο, με αγγελιαφόρους, με τηλέφωνα, ποτέ δεν ήταν τόσο άρτιες, είτε πριν είτε μετά. Ακόμα και οι αυτοκινητόδρομοι είχαν βελτιωθεί και χρησιμοποιούνταν από το ΕΑΜ-ΕΛΑΣ. Οι τηλεπικοινωνίες τους, που περιλάμβαναν ασυρμάτους, εκτείνονταν ως την Κρήτη και τη Σάμο, όπου δρούσαν αντάρτες.

Τα δώρα του τεχνικού και πνευματικού πολιτισμού είχαν βρει το δρόμο τους προς τα βουνά για πρώτη φορά. Σχολεία, αυτοδιοίκηση, δικαστήρια, δημόσιες υπηρεσίες, που είχαν κλείσει με τον πόλεμο, λειτουργούσαν και πάλι. Θέατρα, εργαστήρια, τοπικά κοινοβούλια, λειτουργούσαν για πρώτη φορά. Οργανώθηκε κοινωνική ζωή στη θέση της πατροπαράδοτης ατομικιστικής ζωής του έλληνα αγρότη.

...Όλες οι αρετές και τα ελαττώματα ενός τέτοιου πειράματος φάνηκαν καθαρά γιατί, όταν ένας λαός που κανένας δεν τον βοήθησε, αρχίζει να βοηθά τον εαυτό του, χρησιμοποιεί μεθόδους πάντοτε ωραίες. Οι λέξεις «λευτεριά» και «λαοκρατία» δονούσαν τον αέρα με το ιδιότυπό νόημά τους.

Για πρώτη φορά αξιωματικοί του τακτικού στρατού πλαisiώναν σε τόσο μεγάλο αριθμό τις οργανώσεις των ανταρτών. Οι προσελεύσεις του ενθαρρύνονταν από την αλλαγή της ατμόσφαιρας στο αντιστασιακό κίνημα και με τη σειρά της ενθάρρυνε την αλλαγή. Υπήρχαν πάντα οι πανικόβλητοι που επεσήμαναν τον κίνδυνο κοινωνικής επανάστασης, αλλά ο Ιούλιος του 1943 ήταν ένας μήνας όχι μόνο ανησυχίας και φόβου αλλά ελπίδας και ενθουσιασμού στα ελληνικά βουνά. Η εξέλιξη αυτή υπήρχε σαν σπέρμα στην ίδια τη φύση του ΕΑΜ-ΕΛΑΣ από την ίδρυσή του ακόμη.

— Οι αντίζηλοί του την ακολούθησαν σαν ουραγοί, επειδή δεν είχαν άλλη εκλογή απο του να την αποδεχτούν ή να υποκύψουν.
— Ό,τι κι αν έκαναν είτε αυτή είτε η ΒΣΑ — Βρετανική Στρατιωτική Αποστολή — η εποχή του ελεύθερου κράτους των βουνών επερχόταν...» (σελ. 224, 225).

2. ΑΡΝΗΤΙΚΕΣ πλευρές: Ως γενική διαπίστωση κατά τον αφηγητή είναι: ότι το ΚΚΕ ως βασικός φορέας του Εαμικού κινήματος κατόρθωσε με την πατριωτική έξαρση και δράση του λαού να εξασφαλίσει μια πολιτικο - στρατιωτική αυτοδυναμία σε πανελλαδική κλίμακα. (Οι άλλες αντιστασιακές οργανώσεις Ε-ΔΕΣ-ΕΚΚΑ είχαν τοπική επιρροή). Την αυτοδυναμία του αυτή το ΚΚΕ δεν την χρησιμοποίησε σωστά, σύμφωνα με τις ιστορικές περιστάσεις που διήνυε η χώρα όπου πάνω απ' όλα βασική πολιτική επιδίωξη ήταν η κατοχύρωση της εθνικής ενότητας και η αποτροπή του εμφυλίου πολέμου. Εδώ μεγάλη ευθύνη έχουν και οι ηγεσίες των αστικών κομμάτων που κλήθηκαν από το ΚΚΕ να πάρουν μέρος στο ΕΑΜ. Αντίθετα τήρησαν στάση αναμονής και καιροσκοπισμού και μια ευτυχώς ελάχιστη μερίδα συνεργάστηκε ανοιχτά με τους κατακτητές. Με τη μωπική αυτή πολιτική τους το ΚΚΕ αναδείχθηκε η κυρίαρχη πολιτική δύναμη της χώρας στην ιστορική αυτή συγκυρία.

Ειδικότερα ως αρνητικές πλευρές του ΚΚΕ είναι: α) στην προσπάθεια να εξασφαλίσει με τον ΕΛΑΣ μια στρατιωτική κυριαρχία σε όλη τη χώρα ήλθε σε ρήξη με τον ΕΔΕΣ και ΕΚΚΑ γεγονός που διάσπασε την ενότητα των ενόπλων δυνάμεων της Αντίστασης. Δεν εκμεταλλεύτηκε σωστά η ηγεσία του ΚΚΕ την ίδρυση με έμπνευση των άγγλων του Κοινού Γενικού Στρατηγείου των ανταρτικών ομάδων τον Ιούλιο του 1943.

Είναι γνωστό ότι η δημιουργία του κοινού στρατηγείου ήταν αποτέλεσμα των προσπαθειών της αγγλικής στρατιωτικής ηγεσίας (του αρχηγού ΒΣΑ στην Ελλάδα ταξίαρχου Έντυ Μάερς και του αρχιστρατήγου Ουίλσον), που έβλεπαν σωστά τη στρατιωτική πλευρά του ζητήματος δηλ. της ενοποίησης των ανταρτικών οργανώσεων στην Ελλάδα. Και τούτο σε αντίθεση με την πολιτική ηγεσία της Βρετανίας (Τσώρτσιλ) που εφάρμοζε την πολι-

τική «διαίρει και βασίλευε», σε τελική φάση απέβλεπε στην συντριβή του ΕΑΜ - ΕΛΑΣ.

Στην περίπτωση αυτή η ηγεσία του ΚΚΕ στάθηκε ανίκανη να δει σωστά την κατάσταση: δηλ. να ελιχθεί διατηρώντας πάση θυσία το κοινό Στρατηγείο που θα είχε ως αποτέλεσμα να ενισχυθεί ο ΕΛΑΣ σε οπλισμό και άλλα εφόδια. Αντίθετα έπεσε στις «παγίδες» των Άγγλων και των οργάνων τους στο αντάρτικο και με τις ενέργειές του ο ΕΛΑΣ συνέτεινε στη διάλυση του Κοινού Στρατηγείου τρεις μήνες μετά την ίδρυσή του.

β) Τα στασιαστικά κινήματα στις ένοπλες Ελλ. δυνάμεις της Μέσης Ανατολής (1943-44) που διέσπασαν την ενότητά τους σε καιρό πολέμου.

Εδώ πρέπει να τονιστεί ότι: Το στασιαστικό κίνημα του 1943 είχε μάλλον αυθόρμητο χαρακτήρα χωρίς καμμία ανάμιξη του ΚΚΕ και των στελεχών του που καθοδηγούσαν «τις αντιφασιστικές οργανώσεις» στο χώρο της Μέσης Ανατολής.

Το στασιαστικό όμως κίνημα του ναυτικού (Ιούλιος του 1944) είχε φιλοεαμικό χαρακτήρα, εφόσον το κίνημα αυτό έβαζε αιτήματα υπέρ της ΠΕΕΑ.

Η άμεση ανάμιξη του ΚΚΕ στο κίνημα αυτό βεβαιώνεται από τη μαρτυρία του Σαλά που ήταν η ψυχή της εξέγερσης του Ναυτικού.

Σύμφωνα με έκθεση του Σαλά όταν συναντήθηκε στη Μ. Ανατολή με τον Π. Ρούσο (Αύγουστος 1943) μέλος του Π.Γ. του ΚΚΕ και τον ρώτησε τί πρέπει να κάνουν σε περίπτωση που γίνει κυβέρνηση στο Βουνό, αυτός του απάντησε, ότι «πρέπει να εκδηλωθείτε». Επίσης του είπε «ότι οι ένοπλες δυνάμεις της Μ. Ανατολής είναι καταδικασμένες να διαλυθούν. Και εφόσον διαλυθούν θα είναι το κέρδος 100%, γιατί εμείς τις υπολογίζουμε φιλοβασιλικές». Η θέση αυτή του Ρούσου ήταν απαράδεκτη και εξωπραγματική. Είναι γνωστό ότι η πλειοψηφία των στελεχών, ιδιαίτερα στο Ναυτικό ήταν δημοκρατικών φρονημάτων.

Έτσι από την εξέλιξη των γεγονότων στις ένοπλες δυνάμεις της Μ. Ανατολής ήταν φανερό ότι οι κινηματίες ανεξάρτητα από τις πατριωτικές προθέσεις τους έγιναν όργανα της αγγλικής

πολιτικής. Ο Ηλίας Τσιριμώκος που βρίσκονταν την εποχή εκείνη στην Μ. Ανατολή επέστησε την προσοχή των αξιωματικών λέγοντάς τους «Προσέξτε μην κινηθείτε και αν ακόμα σας βάλουν το μαχαίρι στο κόκκαλο». Δυστυχώς δεν εισακούσθηκε.

Επίσης ο Άγγελος Αγγελόπουλος στο βιβλίο του «Από την Κατοχή στον Εμφύλιο» (1994) στη σελ. 71 γράφει: «Οφείλουμε πάντως και πάλι να τονίσουμε πως το κίνημα αυτό ζημίωσε τον ελληνικό αντιστασιακό αγώνα, εξασθένησε τις δημοκρατικές δυνάμεις μέσα στο στρατό και δυσφήμισε το ρόλο της Ελλάδας στον συμμαχικό αγώνα. Αποτέλεσε το πρώτο λάθος, που οδήγησε στα μετέπειτα δεινά της χώρας.

γ) Η διάλυση από τον ΕΛΑΣ του 5/42 Συντάγματος του Ψαρρού ήταν επίσης ένα μεγάλο πολιτικό λάθος. Το 5/42 σύνταγμα ήταν το ένοπλο τμήμα της ΕΚΚΑ που δρούσε στην περιοχή Δωρίδας - Παρνασίδας. Ο επικεφαλής του συνταγματάρχης Ψαρρός ήταν ένας έντιμος δημοκράτης αξιωματικός, είχε όμως ελάχιστους φιλοβασιλικούς - εξτρεμιστές αξιωματικούς, που δημιουργούσαν ζητήματα και προστριβές με βίαιες πράξεις εναντίον μελών του ΕΑΜ-ΕΛΑΣ της περιοχής. Το 5/42 αριθμούσε περί τους 500 άνδρες και είχε υποστεί επανειλημμένες επιθέσεις από τον ΕΛΑΣ με σκοπό τη διάλυσή του. Σύμφωνα με τα υπάρχοντα στοιχεία με διαταγή της ΠΕΕΑ στις 17 Απριλίου 1944 η 5η Ταξιαρχία του ΕΛΑΣ εξαπέλυσε επίθεση με υπέρτερες δυνάμεις εναντίον του 5/42 και τελικά το διέλυσε. Ο Ψαρρός παραδόθηκε και εκτελέστηκε κατά άνανδρο τρόπο από τον ταγματάρχη του ΕΛΑΣ Ζούλα.

Καθοδηγητής και εκτελεστής της όλης επιχείρησης ήταν ο Άρης Βελουχιώτης που με τη δράση του αυτή αμαύρωσε τη φήμη του, ως πρωτοπόρου αγωνιστή και ταλαντούχου πολέμαρχου της εθνικής αντίστασης.

Ο στρατηγός Σαράφης του καταλογίζει σοβαρές ευθύνες για τις ενέργειές του αυτές και ιδίως γιατί δεν έκανε καμιά προσπάθεια να σταματήσει τη μάχη, όταν ο Ψαρρός έστειλε στις 15 Απριλίου στην ΠΕΕΑ τηλεγράφημα δηλώνοντας ότι τάσσει το σύνταγμά του στις διαταγές της.

Με το γεγονός αυτό της διάλυσης του 5/42 και της εκτε-

λέσεως του Ψαρρού αποδείχεται ολοφάνερα η ανεπάρκεια και έλλειψη πολιτικής σκέψης και πράξης της ηγεσίας του ΚΚΕ, η οποία ενέκρινε την επιχείρηση αυτή και μάλιστα την ιστορική στιγμή που αντιπροσωπεία της ΠΕΕΑ, ΕΑΜ και ΚΚΕ ετοιμάζονταν να μεταβεί στην Συνδιάσκεψη του Λιβάνου.

δ) Στην συμφωνία του Λιβάνου (1944) δεν κατοχυρώθηκε γραφτά το νευραλγικό ζήτημα της ανάθεσης της αρχιστρατηγίας σε έλληνα στρατηγό.

Έτσι με τη συμφωνία της Καζέρτας (1944) οι υπουργοί του ΕΑΜ-ΚΚΕ κάτω από την πίεση των Άγγλων και του Γ. Παπανδρέου δέχτηκαν τον διορισμό του στρατηγού Σκόμπυ ως αρχιστρατήγου των ενόπλων δυνάμεων.

Εδώ πρέπει να αναφερθεί ότι στη συμφωνία του Λιβάνου μόνο προφορικά συμφωνήθηκε ότι αρχιστράτηγος θα είναι ο στρατηγός Οθωναίος. Αυτό οφείλεται στο ότι ο Γ. Παπανδρέου έντεχνα και δόλια «παγίδευσε» τους αντιπροσώπους του ΕΑΜ, λέγοντας ότι μη γραπτή μνεία στη συμφωνία της ανάθεσης της αρχιστρατηγίας στον Οθωναίο γίνεται αποκλειστικά και μόνο για λόγους ασφαλείας του ιδίου (έμενε τότε στην Κηφισιά).

Γ. Στην τρίτη ενότητα αναλύω τις αιτίες των σοβαρών πολιτικών λαθών της ηγεσίας του ΚΚΕ και ως τέτοιες θεωρώ: 1) Το ότι ο πυρήνας της Κ.Ε. του κόμματος και ιδιαίτερα οι δύο πρώτοι στην ιεραρχία: Γ. Σιάντος και Ι. Ιωαννίδης (απόφοιτοι δημοτικού σχολείου) φάνηκαν κατώτεροι των ιστορικών περιστάσεων: δεν διέθεταν την ανάλογη πολιτική πείρα και παιδεία για να βοηθήσουν το κόμμα να διαμορφώσει σωστή στρατηγική και τακτική του μεγάλου εαμικού αγώνα με προοπτική του τί πρέπει να γίνει στη μεταπελευθερωτική περίοδο.

Δεν μελέτησε η ηγεσία του ΚΚΕ το συσχετισμό των δυνάμεων εσωτερικά και ιδιαίτερα εξωτερικά: συμμαχικός παράγοντας δηλ. των Άγγλων που με συμφωνία των συμμάχων και ιδιαίτερα της Σοβ. Ένωσης, η Ελλάδα μπήκε στη σφαίρα επιρροής τους.

Έτσι, αντί να διαμορφώσουν την πολιτική της ειρηνικής πάλης στη μετά την απελευθέρωση περίοδο που βασικό καθήκον ήταν η ανασυγκρότηση και ο εκσυγχρονισμός της χώρας μέσα σε συνθήκες εθνικής ενότητας και ομοψυχίας, ακολούθη-

σαν, πέφτοντας στις παγίδες και ίντριγκες των Άγγλων και του Γ. Παπανδρέου, τον τυχοδιωκτικό δρόμο της ένοπλης αναμέτρησης με το Δεκέμβρη του 1944, που στάθηκε η αφετηρία της ήττας του Εαμικού κινήματος με τραγικές επιπτώσεις για την πορεία της χώρας.

Για να γίνει κατανοητή η αλλοπρόσαλλη και τυχοδιωκτική πολιτική του ΚΚΕ σχετικά με την προοπτική σύγκρουσης και με τους Άγγλους: παραπέμπουμε στις μαρτυρίες του ίδιου του Ιωαννίδη στο βιβλίο του «Αναμνήσεις» (1979), όπου λέει ανάμεσα στ' άλλα «... Υπήρχε και απόφαση του Πολιτικού Γραφείου ότι θα πάμε εκεί (σε σύγκρουση) αν δε βρούμε άλλη λύση...». Σε άλλο σημείο (σ. 268) ομολογεί, σχετικά με «το σχέδιο κατάληψης της Αθήνας» «... Σημαίνει ότι η καθοδήγηση του κόμματος του κόμματος είχε υπόψη της πως προς το τέλος του αγώνα εμείς θα βρισκόμασταν σε θέση να χρησιμοποιήσουμε βία για την κατάληψη της Αθήνας. Δεν είχε κανένα άλλο νόημα το σχέδιο αυτό».

2. Δεύτερη αιτία ήταν ο χαρακτήρας, η δομή και η λειτουργία του κόμματος. Το ΚΚΕ ιδρύθηκε το 1918 πάνω στο πρότυπο του ΚΚΡ του «κόμματος νέου τύπου» όπως το ονόμαζε ο Λένιν, που στηρίζονταν: α) πολιτικά στην επαναστατική «θεωρία του μαρξισμού», και β) οργανωτικά στην αρχή του «δημοκρατικού συγκεντρωτισμού».

Κάτω από αυτή την ιστορική παράδοση τα στελέχη και τα μέλη του κόμματος είχαν πολιτικά διαπαιδαγωγηθεί με τις βασικές αρχές του μαρξισμού - λενινισμού: την «ταξική πάλη» την «προλεταριακή επανάσταση και τον ηγεμονικό ρόλο του κόμματος σ' αυτήν», τη «δικτατορία του προλεταριάτου» και τον «προλεταριακό διεθνισμό».

Τις αρχές όμως αυτές η ηγεσία του ΚΚΕ στην πράξη τις αξιολογούσε μηχανικά και δογματικά έξω από την ελληνική πραγματικότητα. Κάτω από αυτήν την πολιτική αγκύλωση και νοοτροπία το ΚΚΕ και η ηγεσία του παρουσίασε αντιφάσεις στην στρατηγική και τακτική του, στη διάρκεια του Εαμικού αγώνα.

Στην αρχή της δράσης του και μέχρι το 1943 το ΚΚΕ

ακολούθησε τη σωστή πολιτική της εθνικής ενότητας. Από το 1943 και μέχρι την υπογραφή της συμφωνίας του Λιβάνου (1944), μπαίνει στην τακτική του εξτρεμισμού - τυχοδιωκτισμού με κατάληξη τον εμφύλιο πόλεμο.

Με τη συμφωνία του Λιβάνου και κάτω από συμμαχική υπόδειξη (Σοβ. Ένωση) συμμετέχει στην κυβέρνηση εθνικής ενότητας.

Αγκυλωμένη όμως η ηγεσία του ΚΚΕ από τη θεωρία του Λένιν για την επανάσταση, ότι δηλ. η εργατική τάξη και το κόμμα της είναι ο ηγεμόνας της επανάστασης, μπαίνει στην ένοπλη αναμέτρηση του Δεκέμβρη.

Με την τακτική της αυτή η ηγεσία του ΚΚΕ ρίχνει το Εαμικό κίνημα στα γρανάζια της αγγλικής πολιτικής, η οποία συστηματικά και έντεχνα το ωθούσε στην ένοπλη αναμέτρηση με στρατηγικό σκοπό: τη συντριβή του.

3. Η πιστή υποταγή της ηγεσίας του κόμματος στις αποφάσεις της Γ΄ Διεθνούς και του ΚΚΣΕ και του Στάλιν που τον είχε μυθοποιήσει ως μεγαλοφυΐα. Νοοτροπία και πρακτική που την καθιστούσε ετερόφωτη και διαστρέβλωνε στην πράξη το πατριωτικό με το διεθνιστικό καθήκον.

Σύμφωνα με το μαρξισμό ο σωστός διεθνιστής είναι και πρώτα απ' όλα σωστός πατριώτης. Ο Δεκέμβριος του 1944 αποτελεί φωτεινό παράδειγμα της λαθεμένης νοοτροπίας της ηγεσίας του ΚΚΕ πάνω στο ζήτημα του προλεταριακού διεθνισμού.

Στις αποφάσεις του κόμματος και σε βιβλία των δύο ανώτατων στελεχών του (Π. Ρούσου και Β. Μπαρτζώτα) ισχυρίζονται ότι με το Δεκέμβρη το ΚΚΕ έκανε το διεθνιστικό του καθήκον! Σε βάρος των συμφερόντων της πατρίδας μας.

4. Η δομή και λειτουργία του κόμματος που στηρίζονταν όπως αναφέραμε παραπάνω στην «αρχή του δημοκρατικού συγκεντρωτισμού»: που σημαίνει ανάλογα με τις συνθήκες που δρα το κόμμα τον συνδυασμό της εσωκομματικής δημοκρατίας με τον συγκεντρωτισμό.

Σύμφωνα με την αρχή αυτή αν το κόμμα λειτουργεί σε συνθήκες παρανομίας εφαρμόζεται περισσότερο ο συγκεντρωτι-

σμός σε βάρος της εσωκομματικής δημοκρατίας. Το αντίθετο πρέπει να συμβαίνει, όταν το κόμμα δρα σε ειρηνικές συνθήκες.

Στη διάρκεια του Εαμικού αγώνα και με τη δημιουργία της Ελεύθερης Ελλάδας γεννήθηκαν οι συνθήκες που ευνοούσαν τη λειτουργία της εσωκομματικής δημοκρατίας.

Εκτός όμως από ελάχιστες εξαιρέσεις στη ζωή του κόμματος παραδοσιακά λειτουργούσε ο συγκεντρωτισμός σε βάρος της εσωκομματικής δημοκρατίας και του διαλόγου. Όσον αφορά τη βάση του κόμματος: ήταν ο αποδέκτης και εκτελεστής των αποφάσεων της ηγεσίας.

Τα παραπάνω είχαν ως αποτέλεσμα να δημιουργηθεί μέσα στο κόμμα το κατεστημένο: του αυταρχισμού της ηγεσίας στη λήψη των αποφάσεων και της εξουθένωσης των στελεχών και μελών τα οποία διαφωνούσαν με τις αποφάσεις αυτές. Χαρακτηριστική είναι η ομολογία του Γιάννη Ιωαννίδη στο βιβλίο του (σ. 329) αναφορικά με τον αυταρχισμό της ηγεσίας στη λήψη της απόφασης για την ένοπλη σύγκρουση του Δεκέμβρη: «Στις 17 Νοεμβρίου του 1944 – Εκεί στο νοσοκομείο που βρισκόμουν (ήταν άρρωστος τότε) εγώ ήρθαν όλα τα μέλη του Πολιτικού Γραφείου και εκεί πήραμε απόφαση ότι εμείς θα χτυπηθούμε με τους Εγγλέζους».

Επίσης ο Ιωαννίδης αξιολογώντας τον Δεκέμβρη παραδέχεται, ότι στις τότε συνθήκες: «εμείς δεν μπορούσαμε να συντρίψουμε τους Άγγλους»... «και δεν είναι να παίρνουν τα μυαλά μας αέρα» (σ. 393).

Οι παραπάνω ομολογίες ενός βασικού ηγέτη του ΚΚΕ προσφέρουν για την εξακρίβωση της ιστορικής αλήθειας. Δυστυχώς όμως αποτελούν μια από τις εξαιρέσεις σωστών αξιολογήσεων για το Δεκέμβρη, σε αντίθεση με άλλα στελέχη του κόμματος και ιστορικούς, οι οποίοι ανιστόρητα θεωρούν ότι για τα Δεκεμβριανά μεγάλες ευθύνες έχουν μόνοι οι Άγγλοι και ο Γ. Παπανδρέου, δηλ. η μία πλευρά της τραγικής ένοπλης άναμέτρησης.

Θα ήταν όμως μεγάλη ιστορική διαστρέβλωση, αν δεν καταλογίζονταν και οι εξίσου καθοριστικές ευθύνες τις ηγεσίας του ΚΚΕ, που με την άφρονα και τυχοδιωκτική πολιτική της «παγιδεύτηκε» από τους αντιπάλους της και οδήγησε το εαμικό κίνημα στην ήττα.